

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 2.

V Ljubljani, 15. januarja 1876.

Tečaj XVI.

Učitelj Ljudomil v nadaljevalni šoli.

I.

Zima in mraz.

Vvod. Zunaj brije merzel sever, a tega se učenci v Zlatopolji ne ustrašijo, marveč z veseljem bite v nadaljevalno šolo, kjer jim učenik Ljudomil vsako uro kaj novega pove, kar jih posebno zanimiva. Učenci že komaj pričakujejo začetek nauka, kar stopi Ljudomil v šolo, otroci ga prijazno pozdravljajo, on pa pogleda po učencih, vidi pa, da imajo danes zagorelo rudeča lica, in vidi se jim, da bi radi nekaj prašali.

Ljudomil. Kako pa to, da ste danes tako rudeči, kakor kuhani raki? Oglasi se več učencev, a Ljud. jim veleva tihim biti, pokliče Zavertnikovega Janeza, da govori v imenu drugih.

Učenec. Merzel veter brije, in hitro smo šli, da smo se nekaj ogreli, zato smo tako rudeči, prosimo pa g. učitelj, povejte nam danes, od kod pride, da je po zimi tako mraz? pravili ste nam svoje dni, da se svet suče, gotovo smo se mi tako daleč od solnca zasukali, da nas ne more tako ogrevati in razsvetljevati, kakor po leti.

Ljud. Prav veselí me to vprašanje, ker zdajci sem se namenil, da vam bolj natanko razlagam nekatere prikazke v naravi. Ko ste hodili v vsakdanjo šolo, ste bili še preveč neskušeni in premladi, da bi me bili razumeli. A sedaj ste že nekoliko odrasli na duhu in telesu, tedaj vam bom pa povedal marsikaj, na kar poprej niste mislili, tedaj ne zapazili. Prašate me od kod pride, da je po zimi merzlo?

Da je na zemeljskem poveršji toplo, stori, rekel bi, jedino le solnce, pošilja nam s svetlobo vred one nevidne trakove, žarke, ki širijo toploto in vzbujajo življenje, kamor pridejo. Ni pa vse jedno, kako solnčni žarki zadevajo zemljo. Vsakdanja skušnja nam kaže, da solnce zemljo tem bolj ogreva, čim više stoji; njegovi žarki takrat naj bolj grejejo, kadar pridejo navpik; kolikor niže pa solnce stoji, toliko bolj na pošev vpadajo žarki njegovi, in tedaj primerno slabeje grejejo. Učeni zvezdoznanci sicer tudi terdijo, da smo po zimi bliže solnca, kakor po leti, a solnce nima te moči do severne polute, kakor po letu, solnce je tisto, kakor po letu, a mi, to je naša poluta se od njega obrača.

Učen. Res je, saj vidimo, da po letu solnce visokeje stoji, kakor po zimi, po letu žarki vpadajo navpik — so gorkeji, po zimi pa bolj napešev, toraj ne morejo zemljo tolikanj ogréti.

Ljud. Po zimi na strehah in sploh po sterminah sneg poprej skopni kakor na ravnini, to ste že sami videli — ali mi morete povedati zakaj?

Učen. Zato ker solnčni žarki na nagnjene ploskve bolj navpik padajo, kakor na vodoravno poveršje zemlje.

Ljud. Zakaj vinograde zasajajo na gorice proti solncu obrnjene?

Učen. Zdaj razumemo; zato, da solnčni žarki, ko bolj navpik vpadajo, imajo večjo moč, grozdje bolj prekuhajo in je vino potem toliko močnejše in prijetnejše.

Ljud. Kdaj pa je čez dan solnce nar bolj gorko?

Učen. Solnce v poldanskem času nar bolj greje, ker takrat najvišje stoji in njegovi žarki vpadajo nar bolj navpik; zjutraj in zvečer pa nima toliko moči, ker žarki vpadajo bolj na pošev.

Ljud. Dobro! Pa tudi zato je po zimi mraz, ker so dnevi kratki in noči dolge, solnčni žarki le malo časa zemljo zadevajo, ne morejo je tako dobro ogrevati, kakor po letu, ko so dnevi dolgi.

Učen. Kako pa to pride, da je meseca prosinca (o sv. Pavlu) hujši mraz, kakor pa meseca grudna, saj že vendar dan raste in solnce višje vzhaja.

Ljud. To se godi zarad tega, ker je bila zemlja po letu dobro razgreta. Meseca grudna ima še nekaj poletne gorkote v sebi, ktera le bolj počasi minuje, toraj tudi v grudnu ne čutimo navadno toliko mraza. Prosinca pa je zemlja zmerznila in mraz tolikanj hujše pritiska in akoravno solnce sicer že nekoliko više stopa, zemlje ne more tako naglo ogreti, njegova kurjava le malo izda.

Učen. Tega pa ne razumemo dobro.

Ljud. Če jutri enakomerno zakurite v dveh sobah, v tem koncu hiše v sobi, kjer je že danes zakurjeno in v drugem koncu, v sobi, ker še letos niste kurili, bote videli, da bo ta konec hiše že dobro gorak, ko se bo v

drugem koncu komaj poznalo, treba bo še marsikatero poleno priložiti, da bo tako gorko, kakor v tem koncu.

Učen. To je resnično, vemo iz skušnje, da je v začetku treba bolj kuriti, da se vse do dobrega razgreje, potem zadostuje manjša kurjava.

Ljud, Saj veste, da tudi po letu, ni takrat najhujša vročina, kadar solnce najviše stoji (o kresu), ampak pozneje o sv. Jakobu, ko se že dan krajša. Ali bi mi vedili razložiti zakaj to?

Učen. Ali ne prav zarad tega, kakor ste nam poprej razložili? Po zimi je zemlja veliko toplote zgubila, ohladila se je. Preden se ogreje, veliko solnčne toplote povžije, toraj tudi toplote tako ne čutimo, kakor pozneje, ko je že razgreta.

Ljud. Zdaj bote razumeli, zakaj pri košnji solnce okoli dveh po poludne naj bolj pripeka, in ne ravno o poludne, ko najviše stoji.

Učen. Marsikaj ste že pravili o hudem mrazu na merzlih pasih zemlje, o vednem snegu in ledu, od kod pride, da je tam še veliko bolj merzlo, kakor pri nas?

Ljud. Ker je zemlja krogla, zato je nemogoče, da bi solnčni žarki na vsih njenih mestih vpadali pod enakimi koti, iz tega se razloži neenako ogretje njenega poveršja. Na tečajih vpadajo najbolj na pošev, toraj nimajo tolike moči. Tudi je treba pomniti, da se v dolgosti dneva gode tem večje spremembe in tem večje neenakosti, čim bolj se oddalimo od ravnika (ekvatorja), ki deli zemljo na dve poluti.

Učen. Slišali smo, da zima na tečajih dolgo časa traja, razumljivo je, da solnčni žarki zemlje tam ne morejo toliko ogrevati, kakor pri nas, saj tam solnca po več tednov ne vidijo na obzorji.

Ljud. Solnce toraj naši zemlji toploto daje, toda zapomnite si, da zemlja ne nabira zmiraj tuje toplote v sebi, ampak jo tudi neprenehoma od sebe oddaja ali izžaruje v svetski prostor. Toplota na zemlji po tem takem ni stalna, ampak je sedaj večja, sedaj manjša, in ravna se prav potem, ali ji solnce več toplote daje, ali pa od solnca dosti manj dobiva, kakor je oddaja od sebe. To premikanje toplote je letno in dnevno. Zemeljska toplota je v odločenih letnih časih sedaj večja, zedaj manjša, prav po stanji solnca proti zemlji in po krajšem ali daljšem času, ob katerem jo solnčni žarki ogrevajo. Enako velja tudi o dnevnih časih. Kakor solnce po letu više stoji, kakor po zimi, tako stoji tudi opoludne više, kot zjutraj in zvečer; toplotni trakovi padajo po zimi pod veliko manjšim kotom, zemljo manj časa ogrevajo, od tod huji mraz.

Učen. O kako prijetno bi bilo, ko bi ne bilo ne mraza ne zime!

Ljud. Tudi mraz in zima imata svojo korist. Ko bi zime in mraza ne bilo, bi nas tudi spomlad ne razveselila, in bi nam leto prijetno ne bilo; kar človek zmiraj ima, ga to nič prav ne veseli in se mu še lahko

pristudi. Mraz nas pokrepča in obvaruje mnogih bolezen. Mraz tudi pripomore k rodovitnosti zemlje. V mrazu mokrota v zemlji zmerzne. Voda pa ima to lastnost, da se raztegne in razširi, kadar zmerzne. Toraj se v zemlji zmerznjena voda ali mokrota tudi raztegne, zemljo vzdigne in zrahlja. Potem zemlja bolj rahla in mehka postane, toraj tudi bolj rodovitna. Hudi mraz pokonča veliko škodljivega zelišča, veliko škodljivih živali in merčesov po zimi pogine, nam je tudi od te strani koristna.

Učen. Hvala lepa, natanjko ste nam to razložili, zdaj še le spoznamo, da ima tudi zima svoje dobro!

Nazorni nauk, čemu?

1. Nalog nazornemu nauku je, da opazuje in premišljuje znamenite stvari, t. j. take, ki so pozneje pri uku važne, in tako vadi nazornost in čuti; jezik pa vadi s tem, da to, kar je opazil, različno izrekuje. Dvoje se tedaj zahteva pri tem poduku: pazljivo nazorovanje in razločno izrekovanje. Da se stvari po velikosti in obliki še bolje spominu vtisnejo, je treba tudi: primerjanja in risanja.

Nazorni nauk se začenja pri določenih posameznih stvareh ali prikazkih, pa vendar ne gleda samo na njih posameznost, ampak jih združuje s stvarmi, že znanimi, na nje se ozira, z njim primerja neznane. Pridevajo se tudi lahko primerne povesti in pesnice. — Tako se bodo otroci, tem dalje, čim bolj zavedali, in tudi, kar so si pred šolo pridobili, se bode bolj uterdilo in pojasnilo.

2. Snov, kako naj se odbira? Stvari za nazor se jemljejo iz ljudskega življenja in iz narave, kolikor otrok to pozna. Ako se odbrana stvar ne more naravna pokazati, mora pa to nadomestovati dobra slika ali kalup, ali pa naj otrok take reči ogleduje razven šole. Glede na otroke v šoli naj se odbirajo stvari tako velike, da jih tudi učenci, ki dalje sede, lahko zapazijo.

Oziraje se na prihodnje podučevanje naj se odbirajo:

1. Stvari iz živalstva in rastlinstva (privzemši človeško telo).
2. Prikazki na nebu, posebno na solncu in mescu, razdelitev časa, ki se iz njih izpeljuje.
3. Prikazki v ozračji in v vremenstvu, n. p. oblaki, dež, sneg, toča, vreme, zmerzlina.
4. Odlikajoči prikazki ljudskega življenja po mestih, po vaseh; promet, obertnost, gospodarstvo, svečanosti svetne in cerkvene.
5. Posamezne določne stvari iz domovine: večja poslopja (pred vsemi šola), ta ali una cesta, potok, ribnik; hrib, gora, potem pa obdelana zemlja v bližnji okolici: vert, polje, travnik, gozd, vinograd.

3. Kako naj se snov naravná? Nazorni nauk se sicer derži določenega kroga in pregiba se po nekovem čertežu, a vendar ni navezan na sistematično razverstitev stvari. Poglavitno se ravna po letnih časih, in stvari se verste druga za drugo, kakor se spreminja narava. Prirodoznanstvo se bode po letu bolj oziralo na zeli, a po zimi bolj na živali.

4. Razširjenost. Pri nazornem nauku so se obdelovale dve leti posamezne stvari, v 3. letu se pa razdeli ta nauk na dva verha: na prirodoznanstveni in domovinski poduk.

O zgodovini v ljudskeji šoli.

*Govoril pri okraj. učit. konferenciji dne 25. novembra v Černomlji
g. F. Šetina.*

„Historia vitae magistra est“ je stari izrek, ki velja tudi dan danes ne le posameznim ljudem, temuč tudi narodom in zgodovina je važna ne le višjim, učenim šolam, a tudi nižjim, ljudskim šolam. — Zgodovina je to, kar se je zgodilo. Ona nam kaže nepristranski (?) minulost, iz katere izvira sedanost, to pa moramo umeti in spoznati. Zgodovina nam kaže prvega človeka v svoji prostosti, ter naraščanje družin v rodove in narode, nam pove pripomočke in sredstva, s kojimi so napredovali do prosvete i omiké. Zgodovina nam kaže krivde, neslogo, sploh vse pregrehe narodov, kojih nasledek je bil propad, ali začasen ali za vselej. Zgodovina nam kaže na dalje junake na duhu in telesu, ki so se darovali za svoje vzore i načela, nam kaže vse žrtve človeštva, s kojimi so si iskali priboriti svobodo i omiko, ter rešiti se terdih spon, katere so zadrževale prostost uma i duha. Ali ni toraj res zgodovina učiteljica življenju in potrebna vsacemu človeku? Tem bolj pa je potrebna ljudskeji šoli, saj ne vemo, kaj bode iz šolske mladeži, in kako ji poteče življenje? — A mladež v ljudskeji šoli se ne more učiti zgodovinskih dejanj v tesnej časoslovnej zvezi, marveč naj se jej stavi pred oči vse ono, kar zahteva učni načrt dne 19. decembra 1874 št. 2764, namreč: Poduk v zgodovini ima v namen splošno pripoznanje onih oseb in dogodadij, ki so v obče na posebni način pospeševale razvitek človeštva i domovja, razen tega naj vzgaja ta nauk pri učencih značaj i domoljubje. — Učni načrt tirja toraj, da mladina izve dogodbe i osebe, ki so tako rekoč v tem ali unem obziru, v tej ali unej učenostni stroki začeli novo ero (dobo), tako n. pr. iznajdba smodnika, tiskarstva, parnih strojev, telegrafa; možje n. pr. Likurg, Solon, Cir, Aleksander Veliki, Oktavijan, Karol Veliki, Rudolf Habsburški začenjajo novo dobo v zgodovini; Herodot, Sokrat, Aristotelj; pesniki Homer in dr. so bili vzor svojemu in tudi prihod-

njemu veku. — Taki ali jednaki naj se v mični podobi povesti predstavijo učencem; ako so zgodovinske slike pri roki, si bodo učenci stvar še bolje zapomnili. (Dobro bi bilo, ko bi imeli zgodovinske atlante, kjer so fakta naslikana.) Učni načrt govori dalje, da naj se v lj. šoli vzgaja značaj i domoljubje in to je prav. Značaj človeku ni vže prirojen, treba se je često vaditi, preden si človek pridobi duševno krepost, ki se ustavlja strasti in slabosti. Značajen človek ima terdno in stanovitno voljo, ki vodi njegovo dejanje. — Značaj se mora posebno gojiti v šoli ne le pri zgodovini, marveč tudi pri drugih naukih in pri vsakej priložnosti. Po mojej misli so iz zgodovine najpripravnejši oni izgledi, kjer se žrtve kažejo v velikej meri — in to so večjidel — tragični dogodki. Značaj — mož — se daruje; imovino, srce i um, vse, dal i svoje življenje — on se daruje za rod svoj, za svoje visoko načelo — za človeštvo, naj si je že iz ljubezni do bližnjega ali iz domoljubja. Mlado srce vadjeno v značajnih prizorih, jelo bode pozneje, ko bode vže odraslo, premišljevat, da je treba moštva. (V navadnem življenji se umeje moštvo za značaj.) V tem smislu naj učitelj učencem kaže Kodra, Leonida, — A. Winkelried-a, A. Hoferja, nasproti pa gnjusne izdajalce Efižalta, Katilino itd. — Se ve, da si more učitelj takošnjih izgledov poiskati, i baš avstrijska zgodovina ima dokaj takih izgledov. —

Po učnem načrtu ima se gojiti tudi domoljubje v ljudskej šoli. Bodimo pedagogični in hodimo od bližnjega do oddaljenega. Učimo ljubiti otroke svoj dom, svoj národ, i od tod izpeljumo ljubezen do domovja. Gospoda moja! Čez majhen potok se lahko prestopi — ali čez široki se niti ne da preskočiti. Ako učenec spozna svoj rod, bode spoznaval i drugi avstrijske narode, ki v lepej, složnej zvezi žive vsi za jednega milega vladarja.

Kažimo deci zgodovino njihovega naroda, zvezujmo ž njo zgodovino družih narodov, i po takem potu bodemo po pedagogičnih načelih lahko vcepili šolski mladeži pravo domoljubje, vcepili ljubezen do milega vladarja in do dinastije.

O spísji.

Ljudska šola, da je v resnici to, kar mora biti, — prva in naj terdnejša podlaga ljudski omiki —, naj bo narodna, ter postavljena pred vsem na národno podlago, t. j. vravnana za národ in njegov jezik. Zato je vsakega učitelja sveta dolžnost, da pri svojih učencih izobražuje jezik. Kajti človeški govor je najpervi in najlepši dokaz človekove višje stopinje nad vsemi stvarmi na svetu. Kakor pa je treba pri vsakem nauku življenja, treba ga je posebno pri jezиковem; mladini se le počasi odpira pravi čut in resnično veselje do učenja. Suhoparni nauk morí duha in

učence dolgočasi. Višji čut za vse lepo in estetično povsodi, naj se zbuja in odgaja le počasi in jako skerbno, in pri tem naj se tudi pospešuje нравno izobraževanje. Kakor je sploh znano, je spisje najimenitniši del jezikovega poduka: po besedah slavnih pedagogov je ono krona vsega jezikovega poduka in zercalo vse šole. —

Da pa je sad tega prevažnega dela, jezikovega poduka, tje in sim le malovreden, vkljub temu, da se učitelj vestno trudi in prizadeva, je žalibog znano. Vzroki tej žalostni prikazni so zelo različni, a danes jih nočem naštevati. Sploh pa je znano, da bode učitelj uspešnega sadu iz spisja zastoj pričakoval, ako ne bode učencev napeljeval, da spisujejo vsaki dan po eni sestavek, bodi si na tablice ali v zvezke. Prav je tedaj, ako učitelj učencem obilno prilike daje, da o tej ali uni stvari svoje misli pismeno razodevajo, in to, kolikor mogoče pravilno! Se ve da, kaj tacega učitelj od učencev ne sme zahtevati prej, dokler jih ni na to ustmeno pripravil. Da pa učitelj ustmeno učence pripravlja, ali prav za prav red določuje, po katerem naj nalogo izdelujejo, je pa tem potrebnije, ker sicer bi dostikrat učenci ne vedeli, kaj in kako naj spisujejo? Ako so pa ustmeno dobro pripravljeni, potem pa z veseljem in brez velikega prizadevanja izdelujejo opisovanje. Zelo plodonosno za ta predmet pa je tudi, ako učenci včasih s pomočjo učiteljevo na šolskej tabli kake spise in sestavke izdelujejo in sestavljajo, kakor je „Tovariš“ že ob svojem času pokazal, da učenci na takih izglednih spisih in sestavkih vidijo, kako se pravilno spisuje. Učitelj, kateri bi to opustil, zanemaril bi jeden najboljših omikovalnih pomočkov! — Da našim učencem navadno besedi pomanjkuje le zato, ker jim misli manjka, je sploh znano, skušnje pa so pokazale, da se to beraštvo najlože odpravi, ako učitelj vse predmete v zvezo spravi, ter si prizadeva, da je nauk budiven, in pri vsaki priliki svoje učence napeljuje, da vse, kar so slišali, brali, razumeli ali povedali, tudi zapisujejo. Po tej poti nabere se snov, katero potem učenci pri takih vajah le ponavljajo. Zavoljo tega morejo pa tudi manj zmožni učenci kaj pokazati in narediti; vsi pa delajo z ljubeznijo in veseljem. Pa tudi učitelju tega pravila se deržečemu, potem ne bode treba pri spisji še le misli zbudjati in okoli izkati, ampak on bode enak mojstru, kateremu je treba izdelati le obris in načert in na izdelovanje paziti; delavci pa bodo učenci, kateri delo toliko bolje izverše, kolikor več imajo dobrega materijala, in kolikor bolj temeljito načert razumó. Ne bilo bi pedagogično, od učencev v ljudski šoli zahtevati, da bi oni temu ali onemu novo misel poiskali, ali da bi celo spisu dali umetno obliko. Po našem mnenju je gledé naučenja materinskega jezika v ljudski šoli posebno treba gledati na zapopadek. Učitelj ne sme književnega jezika učencem podajati kakor merzli dar ptujega premišljevanja, ampak se mora truditi, da zbudí v otroku čut do jezika. Doma sliši otrok govoriti, dasiravno tudi on izgovarja, vendar

tega ne spozna in ne zapopade, temuč le govori tako, kakor se je naučil poslušavši druge. Jezika se uči otrok v družini. To priučenje mora učitelj v šoli izgladiti in dopolniti to, česar manjka; otroka mora napeljevati na zapopadke, ki mu še niso jasni; mora čistiti kar je nečednega, umivati umazano jezikovo lice, zložiti raztreseno govorjenje, ter preobleči sirovi jezik z lepo novo obleko književnega ozaljšanega jezika. To pa se nikakor ne izverši samo s slovniškim modrovanjem in z golimi vodili, temuč s tem, da se veliko in dobro govori in spisuje. Človek si lika jezik, ako popolnuje svoje misli z mislimi drugih ljudi, jezik se razvija samo v društvu. Šola pa mora pri otrocih prebuditi in izrejati jezikovo moč, zato naj pa učitelj z učenci govori in jim tako misli v dušo vcepuje. Kolikor več more učitelj govoriti z učenci, toliko bolje je. Pri berilnih vajah naj gleda na to, da postanejo one otrokom prava svojina. Premišljeno branje zvišuje dušne moči in razširja znanje. Ves jezikoslovni nauk v ljudski šoli je le pripomoček v daljno izobraževanje. To, da otrok pozna jezik, da se more v njem izraževati, ravno ta nižja razmera podpira višjo, ktera je, če se mladost lepo zavedno in duševno izobražuje. Nikar ne mislimo, da so šolska berila le za to, da bi se otroci iz njih učili le jezika, temuč da so posebno v to, da berilo žlahnuje serce in napeljujejo na lepo in kerščansko vedenje. Branje, ktero ne bistri otročjega uma in pameti in ne žlahnuje otročjega serca več škoduje, kakor koristi. S tem pa nismo nikakor hotli reči, da bi učitelj pri branji ustmene in pismene vaje ločil od onih v slogu in pravopisu, in bi te predmete razlagal posamezno, vsi ti predmeti so ravno tisti nauk v jeziku. Iz skušnje moremo terditi, da kdor se nauči pametno misliti, dobro in pravilno svoj jezik govoriti, ta ga bo znal tudi pravilno pisati; in kdor se ustmeno prav izražuje, mu ne bode težko ravno tako tudi pisati.

Pri tem naj učitelj ne prezira, da pozneje praktično življenje od učencev nikakor ne bode zahtevalo, da bi sami izdelovali umetna dela in proizvode, ampak le to, da bodo umeli in znali misli, ktere jim bode djansko življenje podajalo, v pravem redu in spodobni obliki drugim podajati. Vendar s tem zopet ne rečemo, da bi se mogle vse naloge te verste v ljudski šoli opuščati. Spretnost in modrost učiteljeva je tudi v tem obziru, kakor vselej merodajavna!

Naloge najnižje verste pri spisju so take, kakor je sploh znano, da se učenci napeljujejo pridno prepisovati besede in stavke, ali iz knjige ali iz table. Dalje se vadijo zapisovati besede, stavke in izreke, katerih so se bili na pamet naučili. Brez pridne vaje se ve, da učitelj ničesa ne doseže. Pri tem naj učitelj vedno na to gleda in sili, da učenci vse, kar prepisujejo, vselej do pičice na tanko prepisejo.

Nalogram te verste sledé one pismene vaje, da učenci odgovarjajo

na lahka in kratka vprašanja (se ve pismeno), da zapisujejo, kar so se na pamet naučili, da pri berilnih vajah osebo, število in čas spreminjajo. V ta namen služijo berilne vaje „Pervega berila“. N. pr. 5. vaja „Pridna Rozka“ se predrugači v „Priden Janezek“; ravno tako se prestavi beseda „mati“ v besedo „oče“! Katere berilne vaje se dajo še tako predrugačiti, znano je slehernemu učitelju. Ravno tako najde učitelj tudi vaje, pri katerih more število in čas spremeniti, kar dela navadno učencem obilno veselje. Vsaj je sploh znano, da je vsa umetnost, jezik si prisvojiti in se ga naučiti, jedino le v tem, da si jezik na različnih besedah, stavkih in oblikah z mnogimi zgledi prisvojimo, in to potem s premisljivostjo pravilno pismeno drugim podamo. (Dalje prih.)

Nazorni nauk.

(Dalje.)

d. Zvezde.

Na jasnem nebu zapazimo po noči zvezde. Tudi po dnevu so zvezde na nebu. Da jih tedaj ne vidimo, pride ravno od tega, da po dnevu ne vidimo lunine svetlobe; solnce namreč veliko svetleje sveti, močnejša solnčna svetloba jih zatemni.

Zvezde se nam vidijo male luči, zato pravimo, noč na nebu lučice prižiga. Določeno pa je, da so velika, svetla telesa, navadno še veliko večja od solnca. Da se nam pa veliko manjša vidijo, pride pač od tega, da so veliko dalje kot solnce. Ako tedaj mislimo, da včasih zvezde doli padajo, se motimo. To so le zračni prikazki, drugi jim pravijo „zvezdni utrinki“. Vidi se nam, da je zvezda večja, od zvezde, nekatere se zelo svetijo, druge pa imajo bolj medlo svetlobo, to pa pride nekaj od tega, da je res zvezda večja od zvezde, ali je dalje od une. Gotovo je, da niso vse zvezde, ki jih vidimo na nebu, enako daleč od nas, da ni druga poleg druge, ampak da je druga pred drugo ali za njo. Da tega ne zapazimo, pride od njih neizmerne daljave.

Dve hiši, dve drevsnici, kateri vidimo v daljavi, se nam vidite enako daleč, dasiravno je druga mimo druge veliko dalej.

Ali si že kedaj štel zvezde? Nihče tega ne more, ker nikakor nemoremo vseh videti (z daljnogledi jih že vidimo več, kakor s prostim očesom), ali ker nimamo števila za to, brezštevilne so. Zato se po pravi reči: „Njih za nas števila ni.“

Zvezde nam koristijo, ker noči razsvetljujejo in lepšajo; gotovo jim je pa dal modri stvarnik še drug višji smoter.

Sirah govori: Lepota neba je svetloba zvezd; Gospod svet na višavi razsvetljuje. Na besedo Svetega stoje v svojem redu, in ne opešajo na svojih stražah.

Na jasno, razpeto večerno nebo,
Kjer zvezdice drobne prijazno migljajo,
Tak rado ozira se moje oko
In luno sestrico med sabo imajo.

Tak' mirno in tiho, ganljivo je vse,
Tam gori je tempelj nebeški nam pravi,
Kjer Večnemu slava se vedno daje
Odpira edino se božji le slavi.

Spremembe v naravi.

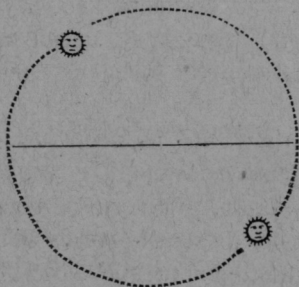
Dnevi in letni časi.

a. Dnevni časi: Jutro, poldne, večer, polnoč.

Sedaj je okoli nas po zemlji svetlo; dan je. Pred nekaterimi urami je bilo temno; bila je noč. Za nekatere ure bode zopet noč, potem zopet dan, in tako naprej. Noč in dan se verstita med sabo.

Da je okoli nas svetlo, to nareja solnce. Ker je svetlo, pravimo: dan je. Tedaj tudi lahko rečemo: Solnce nareja dan.

Da ni zmiraj svetlo, da ni zmirom dneva, pride od tod, da solnce zahaja. Solnce tedaj nareja, da je kmali temno, kmali svetlo — nareja tedaj noč in dan. Brez dneva bi tudi ne bilo noči.

Pravimo: Solnce zahaja. Kam pa? Ali pod zemljo ali pod naše obzorje. Solnce je tedaj kmali nad našim obzorjem, kmali pod našim obzorjem. Obris.

Ako je solnce nad našim obzorjem, imenujemo ta čas: dan; noč pa je tisti čas, ko je solnce pod našim obzorjem. Kaj tedaj razumevamo, ako pravimo: dan je. — Dan se začne, kedar solnce izide, dan mine, kedar solnce zaide. Tedaj tudi lahko rečemo: dan je čas od solnčnega vzhoda do zahoda. Preden solnce jedenkrat okoli zemlje pride, mine 24 ur. Dan in noč skupaj traja 24 ur. Večkrat se ves ta čas imenuje dan; tedaj pomeni dan dvoje:

Dan je doba časa za 24 ur, ali: dan je čas, kateri solnce potrebuje, da pride enkrat okoli zemlje, ali dan je čas od solnčnega vzhoda in zahoda (ko solnce jedenkrat izide in zopet zaide.)

Kaj pomeni tedaj izrek in govornica: dan je dolg, dolgost dneva, dnina, dninar, dan hoda, pet dni je že na potu; pet dni je bil bolan, cel dan ni prišel iz postelje; dan se napoči, dan se nagne?

Sedaj nam je navadno dan doba 24 ur. Dan v tem pomenu se deli v noč in dan. Tudi drugače ga razdelimo. Čas o solnčnem vzhodu se imenuje jutro, o zahodu večer, med jutrom in večerom poldne, med večerom in jutrom pa polnoč. Te štiri dobe naredo dan in jih tedaj imenujemo dnevne čase. Kakšen dnevni čas je sedaj? (Dalje p.)

Dopisi in novice.

Iz Železnikov 9. januarija. — Letošnja zima je za šolarje naših krajev dovolj huda. Od kar nas je 26. novembra lanskega leta zapadel debel sneg, so pota ves čas silno slaba. Ostri mraz že več let ni bil tako stanovit, kot letos; da, celo huda kraška burja se poskuša v poslednjem času pri nas vdomaćiti. Uni teden nam je bila pota tako poldenela in ugladila, da ni bilo prav nič novega, ako je kdo na ravnej poti in pri svitem dnevu pomeril moža po tleh. Včeraj smo dobili zopet novega snega na zasipe. Mnogokrat sem si že letošnje hudo zimo o jutrih mislil: danes se bomo pa menda vendar lahko prešteli v šoli, koliko nas bo? pa snegu, mrazu in burji vkljub se vendar šola z redko izjembo vsaki dan napolni. Ko bi le tudi napredek hotel tako dober in ugoden biti; a s tem se dozdej ne morem posebno hvaliti, akoravno se poslužujem raznih spodbudljejev. Človek se trudi in trudi, pa godi se mu zelo tako, kot nekdanjim ribčem na genezareškem jezeru, ki so tožili: »Gospod! celo noč smo lovili, pa nič vjeli.« Mestni učitelji imajo v marsikaki zadevi pač veliko ložej (?) mimo nas na deželi. Tam imajo otroci navadno (??) ali vsaj do malega domače učenike, ki pomagajo šolskemu učitelju nositi težak jarem; po kmetih tega ni, ampak vsa teža sloni edino le na ramah učiteljevih, zato bi pa res včasih kmalo človeku rebra pokala od samega šolskega terpljenja in truda.

Zdravje se naše šolske mladine letos še nekako dosti dobro derži; celo zoperni kašelj, ki je po kmetijskih šolah o zimskem času malo da ne oblgaten, letos miruje. V drugem pa sta bila že dva naša učenca letos v veliki nevarnosti. Enega je v šolo gredočega zasul do vratu snežni plaz, vendar so bili ljudje k sreči blizu, da so ga rešili. Drugi je cepnil iz strehe enonadstropne hiše na terdi kamniti tlak tako nevarno (padel je bil znak), da so ga djali precej v sv. Olje, in je ležal že v nezavednosti; vendar je tudi ta srečno otrešel smert, ter je zopet okreval. V našem tergu bi pač morali praznik Angelov varhov obhajati vsako leto z največjimi cerkvenimi slovesnostmi, krajne razmere so res take, da stariši pri najboljši volji ne morejo zadosti paziti na otroke.

K sklepu naj še povem, da pri nas so otroci že pričeli snovati šolsko hranilnico. Dve deklici tretjega razreda, ki ste prevzeli šolsko snajenje, ste na moje prigovarjanje prinesli vsaka svoj lončeni hranilček (šparovec), in ker jima njun zaslužek sproti plačujem, mečljete taistega va-nj. Da bi tudi druge otroke spodbudil k enacemu, pokazal sem neki dan javno o priložnem času v šoli hranilčka, poropotal šaljivo z vloženiimi soldi, in spregovoril nekoliko spodbudnih besed. In glej! kmali so mi jeli donášati tudi drugi šolarji svoje hranilčke, in dozdej jih je shranjenih osmero v šolski pisarnici. Tako vnovič vidim djanjsko resnico pregovora: »Besede mičejo, zgledi vlečejo.« Zdravo!

Jos. Levičnik.

(Dostavek vred. Bivši ravnatelj na učiteljšču v Ljubljani, sedaj c. k. šol. nadzornik, v. č. g. korar Legat v Rudolfovem, je rokodelskim učencem konec leta v darilo dajal hranilnične bukve z vlogo nekaterih goldinarjev. V resnici djanjski nauk! Sicer pa mislimo, da ne kaže šolskih hranilnic splošno vpeljati, vsak učitelj je tako dolžan otroke podučevati, da naj štedijo; kdor pa kaj več hoče storiti, slobodno mn, učitelj ima že tako dosti posla, čemu . . .?)

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 25. novembra 1875. Poročila o sejah dež. šl. sveta prinaša vradna „Laib. Zeitung“, deželne postave pa deželni zakonik, vendar se nam ne zdi odveč, ako tudi „Učit.*

Tov. "prinese najvažnejše teh postav in obravnav. — Učitelji imajo skupaj v listu, kar jim je treba vediti; ravno ta obravnava v deželnem šl. svetu, katero prinesemo spodaj, je ena najvažnejših za pravne razmere učiteljstva. Sedaj je vse na tanko uganjeno in določeno, kaj ima plačati šolska občina, kaj kranjski normalni šolski zavod? Točno je tudi naznanjen čas, kedaj se imajo predlagati proračuni za stvarne potrebe šol, kedaj proračuni za aktivne prejemščine učiteljev. „L. Schulztg.“ je prinesla to obravnavo po nemški dne 25. decembra, a mi prinesemo to v slovenskem prevodu, zapleten slog smo tu in tam razvezali in točne besede bolj redko postavili, da je pregled lažje. — Učitelji po deželi so tako prisiljeni izdelovati vse proračune, in potem morajo še kmetom razlagati, kdo daje ono, kdo to? kratko rečeno, postavo morajo seljakom razlagati, tedaj jim na korist pride slovenski prevod. Posebno pa opozorujem čast. bralce na **5. točko**, kjer je povedano, da se lahko odpravijo vse dosihmal navadne davščine, in se potem vnovič napravi naklad (Umlage) na soseske, se ve da, po drugem merilu. Berite tedaj!

Perovodja je prebral razrešene vloge. — Nadzorniško poročilo o srednjih šolah v Kočevji in Rudolfovem in poročilo o letnem sklepu srednjih šol v Ljubljani, Rudolfovem, Kranji in Kočevji l. 1874/5 se je predložilo slav. ministerstvu. — Gabelbergerjeva stenografija po Ahn-Ollendorfovi metodi, katero je izdelal profesor Anton Heinrich, se bode predložila ministerstvu za uk in bogočastje. — Ko so okrajni šl. sveti poročali, kako je z vpeljavo obertnijskih in gospodarskih (kmetijskih) strokovnih tečajev, se je naznanilo kranjskemu deželnemu odboru, kako je z gospodarskim podukom po tukajšnjih ljudskih šolah in kako je ta poduk napredoval, in se ob enem naprosil, da on postavi za ta poduk na nadaljevalnih šolah v proračunu za l. 1877 pri normalnem šolskem zavodu 1000 do 1500 gl. — Učni in urni čertež, ki ga je predlagalo ravnateljstvo filharmonične družbe, se je odobril. — Več učencev se je po predlogu ravnateljstva na c. k. moškem in ženskem učiteljišču šolnine oprostilo. — Nemški jezik se je vpeljal kot obligatni predmet na dvorazredni ljudski šoli v Ratečah. — Prošnji obeh mestnih šol v Ljubljani, da bi se smelo podučevati po čertežu za osemrazredne šole*) se vernete z nekaterimi opombami in ukazi do mestnega okrajnega šolskega sveta. — Odobri se namestni učitelj na ljubljanskem učiteljišču, odkáže se mu namestnina in potnina.

C. k. dežel. predsedništvo je naznanilo, da je poterjena postava,**) s katero se deloma prenareja dež. postava dne 29. aprila 1873 št. 21. in 22. dež. zakonika in potem 19. decembra 1874 št. 37. dež. zak.; v izpeljavo teh postav se ukazuje:

1. Ker je bilo uže po dogovoru s c. k. finančno direkcijo in s kranjskim deželnim odborom dne 14. decembra 1874 št. 2900 (Učit. Tov. l. 1875 v l. 5. str. 79) ukazano, da se imajo aktivne prejemščine (Aktivitätsbezüge) učiteljstva po splošnih ljudskih šolah, izvzemši mesto Ljubljano, splačevati na račun normalnega deželnega zavoda, tedaj zarad §. 1. postave dne 26. oktobra l. 1875, po kateri normalni šolski zavod od 1. januarija 1876 splačuje vse aktivne prejemščine učiteljev na splošnih ljudskih šolah, izvzemši m. Ljubljano, ni treba še enkrat ukazovati v tej zadevi (t. j. zastran tega, kdo bo splačeval aktivne prejemščine).

*) Sedaj je dovoljeno, podučevati po učnem čertežu za petrazredne ljudske šole, ker mislijo v prihodnjem letu štirirazredni ljudski šoli premeniti v petrazredne.

***) Te postave prinesemo po dež. zakoniku.

2. Z ozirom na to, da je uže po čl. 5. dež. postave dne 19. decembra 1874, št. 37. dež. zak. šolska občina zavezana skerbeti za stvarne šolske potrebe (sachliche Schulbedürfnisse), in pa, ker bode po §. 1. postave 26. oktobra 1875 normalni šolski zavod od 1. januarija splačeval vse aktivne prejemščine učiteljem (kakor je bilo uže v točki 1. povedano), tedaj po postavi ni več treba (postavna potreba prejenja), da bi se troški ali izdajki (Erfordernisse) za stvarne šolske potrebe in uni za aktivne prejemščine učiteljstva po izgledih za šolske proračune (Schulvoranschlags-Formularen), kakor je bilo dosihmal naprej pisano, skupno obravnavali (tedaj vsaka stvar posebej), in ker je zgoraj jasno in točno omejeno in razloženo, kake obveznosti (Verbindlichkeiten) za splošne ljud. šole ima šolska občina, kake pa normalni šolski zavod; **sicer pa**, ker so šolski proračuni za l. 1876., koje pa bo treba predelati (modificirati) po smislu odstavka 6. teh navetov, uže določeni in s tukajšnjim ukazom dne 29. julija l. 1875 št. 1172 c. k. okraj. šolskim svetom v nadaljno uradno obravnavo poslani bili, **bode to veljalo le za čas** od 1. januarija 1877 (od tega časa se bodo šolski proračuni, vsaka stvar za se ločena, tako obravnavali). a. Ker tedaj vsled §. 1. dež. šolske postave, ki prenareja člen VI. dež. postave 19. decembra 1874, kar se tiče določeb §. 23. alineja 1. in odstavek 3. postave o deželnem nadzorstvu 25. februarja 1870, okrajni šolski svet čuva nad tem, da se letni šolski proračuni, katere ima sestavljati pomnoženi krajni šolski svet, o pravem času predlagajo, isto tako tudi on te proračune preskuša in razrešuje (odobruje); ko je pa pomnoženi krajni šolski svet letne račune položil, tako zopet okraj. šl. svet te račune preskuša in razrešuje, tedaj naj v tej stvari potrebne ukaze pošilja pomnoženemu kraj. šl. svetu. b) Kar pa se tiče potrebščin (troškov) za aktivne prejemščine, tako ima okrajni šolski svet zaaslišavši pomnoženi krajni šolski svet napraviti izkaz (Nachweisung) po rubrikah »plače« (Gehalte), »službine letne priklade,« »opravilne priklade,« »stanarina,« »nagrada za proste (neobligatne) predmete,« takisto tudi one (troške) »učiteljic za ženska ročna dela« za splošne ljudske šole v okrajih, razversté posamezne šole, po koliko razredov imajo, in sicer naj prvo za šolsko leto 1877 in potem za vsako navadno leto (Solarjahr); ta izkaz naj se predlaga skrajni čas do 31. januarija vsacega leta, tedaj, za navadno leto (Solarjahr) 1877 do 31. januarija 1876 z primernimi naveti vred.

3. Oziraje se na §. 2. dež. post. 26. oktobra 1875 se opomi, da je dosihmal, kolikor se ve, jedino le Janez Wittreich-ova šolska vstanova za šolo v Stalichah; vstanove je 14.000 gl.; šolska občina, kakor kaže, ma leto ne plačuje veliko davka, tedaj se dá iz prihodkov te vstanove poplačati ne le vse to, kar zadeva to šolsko občino deželnega naklada za normalni šolski zavod, temveč se tudi splačevanje za aktivne prejemščine (Aktivitätsgebührenzahlung) na leto 500 gl. normalnemu šolskemu zavodu lahko poverne. a. C. k. okrajnemu šol. svetu v Kočevji se ukazuje, pozvediti, koliko plačujejo direktnega davka selišča, iz katerih je šolska občina v Stalichah, potem naj pa tudi poprašá krajni šolski svet v Stalichah za njegovo mnenje ter predlaga, ali se on (kraj. šl. svet) hoče posluževati prava, da se prihodki iz vstanove porabijo najpred v to, da se z njimi plača naklad za šolski zavod, ki spada za l. 1876 in naslednja leta na šolsko občino. b. Sicer se pa ukazuje okraj. šl. svetom, da skažejo računovodstvu do konca januarija 1876, koliko je pri posameznih šolah vstanov za učitelje (Schullehrerstiftungen), naj se imenuje vstanovitelj, vstanovnina (kapital), prihodki vsacega leta in namen vstanove.

4. Gledé na predstoječa razjasnila in ozirajé se na določbe §§. 3. in 4. dež. post. dne 26. oktobra 1875, odpade tedaj odrajtivilo poverhine (Ueberschuss) normalnemu šolskemu zavodu, kar je vpisano v proračunih za ljudsko šolo za 1876 pod oprav. št. 22., od tega se daje tudi vednost c. k. davkarijam.

5. Ker imajo po §. 3. navedene dež. postave (28. oktobra 1875) **krajne soseske** (Ortsgemeinden), ki narejajo šolsko občino, **sklepati, ali hočejo tiste davščine in doneske**, ki so navedene v §. 36. dež. post. 29. aprila 1873 dež. zak. št. 21., — po dosihmal obstoječih postavah so bile te davščine in doneski pri skladnih obravnava (ko je namreč za to šlo, da se šola postavi) uganjeni in določeni, tu-sem se posebno prišteva vse, kar se je dajalo za šolo in za učitelja po hišnih številkah, po gruntih ali po davkarskem goldinarju ali po kakoršnem koli merilu — **znižati na stvarne potrebe šol** (sachlichen Erfordernisse) **ali pa jih čisto odpraviti**, in za to, kar primankuje, **naklad na soseske narediti**, tedaj se imajo dotične krajne soseske zaslišati, ali so za znižanje (Redukzion) ali popolno odpravo imenovanih davščin in doneskov z ozirom na to, da se to pomanjkanje za stvarne potrebe šol l. 1876 nadomesti in glede tudi na to, da so odpravljeni po §. 4. imenovane postave cerkveni doneski (ker tudi te bo treba nadomestiti).

6. Po izidu tega zaslišanja in z ozirom na to, da bodo učiteljske pokojnine, ki se nahajajo pod oprav. št. 11. nekaterih proračunov, po §. 5. dež. post. 26. oktobra 1875, s prvem januarijem pripadle učit. pokoj. zavodu, naj se primerno prenarede rubrike in nastavki zaradi pokritja (doplačevanja) v proračunih za ljudske šole l. 1876, zbrisejo naj se tū rubrike od oprav. št. 22. naprej, isto tako tudi potrebščinske rubrike (Erforderniss-Rubriken) oprav. št. 11, 12, 13, 14, 15, 16 in 17 z dvema naslednjima rubrikama na drugi strani, izveršitev tega naj se obznani pomnoženemu krajnemu šolskemu svetu in srenjskim predstojništvom, poslednjim zato, da o pravem času iztirjajo in odrajtajo krajnemu šolskemu svetu za stvarne potrebe šol denar, ki je v proračunu, a unemu (kraj. šl. svetu) da denar po proračunu obrača in zarajtuje.

7. Kar se pa tiče poprej v misel vzetih pokojnin, ki izvirajo iz časa pred novimi postavami, katere so mogle soseske na se jemati, se ob enem ukaz pošilja blagajnici.

8. Kranjskemu deželnemu odboru in c. k. finančnemu vodstvu se poveda, kako da je nasvetovano, izpeljati to postavo. Ob priliki, ko naznanja c. k. deželno predsedništvo za Kranjsko, da je poterjena postava, s katero se prenareja §. 39. postave 29. aprila 1873 dež. zak. 22 (da imajo učiteljice enake plače kakor učitelji) se razpošiljajo dotični ukazi.

Kranjski deželni odbor je sosvetoval (sopresentiral) četrtega učitelja, Janca Rupnika v Černomlji, za stalnega učitelja in Antona Kunsica za stalnega nadučitelja v Trebnem, oboje imenovanje se je poterjilo in dekreta sta se odposlala. — Pomnoženi okrajni šolski svet v Škofjiloki je nasvetoval (presentiral) stalno vmestjenje za nadučiteljsko službo v Loki, to se je vernilo c. k. okraj. šolsk. svetu v Kranji zaradi nekaterih postavnih pomankljivosti, da vse še enkrat predlaga. — Voditeljica zasebnemu zavodu se je pritožila zoper razsodbo c. k. okraj. šl. sveta, da se njenemu zavodu ni dovolil kak šivalni stroj, ki je namenjen javnim šolam; pritožba se zaverže. — Ob priliki, ko je bilo več prošenj za nagrado, se je naprosil kranjski deželni odbor, da bi se prestopek drugod pokrilo. — Nadučitelju se privoli iz prihodkov spraznjene službe podučiteljske nagrada za čeznavadno poučevanje. —

V Černomlji so osnovali učitelji letos pri konferenciji 5. novembra kmetijsko nadaljevalno šolo (landwirtschaftliche Fortbildungsschule).

Načert ima: I. zemljepisje in zgodovino. (Podučuje nadučitelj A. Jeršinovic.) II. Naravoslovje po svojih različnih oddelkih, in od tega, kar je kmetu naj bolj potrebno in kar lahko razume. (Učitelj Jernej Hočevar.) III. Kmetijstvo s posebnim ozirom na razmere kraja in tal. Posebno se bode oziralo na to, kako se gnoj napravlja, kako izreja govedo in prešiči, kako se zasaja in oskerbuje sadno drevje in terta. (Učitelj Fr. Šetina.) IV. Nova mera in uteži v primerjanji s starimi, štirje računski deli, kako se preračunijo telesnine, ploskve, kako obresti? Praktične naloge se izdeljujejo na pamet in potem pismeno. (Učitelj Janez Rupnik.) V. Slovensko in nemško branje in pisanje in spisje. Večina starejih ljudi tukaj ne zna brati, niti pisati; a iščejo si zaslužka po vsem svetu, tedaj jim je branje in pisanje prekorišno.

Razdelitev po urah:

1. nedelja: Od 9 — 10 dopoldne zemljepisje in zgodovino; od 1 — 2 popoldne branje, pisanje in spisje.

2. nedeljo. Ob isti uri dopoldne naravoslovje, popoldne branje, pisanje in spisje.

3. nedelja. Dopoldne ravno tačas kmetijstvo, popoldne branje, pisanje in spisje. Katehet g. Valentin Bergant podučuje v kerščanskem nauku od 11 — 12 dopoldne.

Za branje in pisanje se jih je oglasilo 1. nedeljo 53, in 2. nedeljo že 200, toraj so napravili 3. nedeljo tri oddelke v treh učnih sobah. V 1. oddelku sede taki, ki čisto nič ne znajo brati in pisati; v 2. oddelku so tisti, ki že znajo slovenski brati in pisati, pa bi se radi v tem dalje učili; v 3. oddelku so tisti, ki bi se radi nemški učili. Po ti vredbi podučujejo vsako nedeljo vsi 4 učitelji, tisti ki dopoldne podučuje, je popoldne oproščen, drugi pa podučujejo popoldne. — Pervo nedeljo jih je prišlo dopoldne 48, in popoldne 53 poslušalcev. Drugo nedeljo jih je bilo dopoldne 46, popoldne nad 200. In na priliko toliko jih je bilo tudi 3. in 4. nedeljo. Za to šolo je posebna tedenska knjiga, kjer se zapisuje tvarina, ki se jemlje in tudi število navzočih dopoldne in popoldne. Ta šola ima trajati celo leto.

V Starem tergu pri Poljanah podučuje učitelj N. Stanonik vsako nedeljo o novi meri in uteži, ljudje prihajajo mnogobrojno k tem poduku. — (Vsaka nova reč nekaj časa ljudi vabi in mika, po tem pa je kakor z vsem na svetu. Vr.)

Iz Ljubljane. Na mnogotera vprašanja odgovarjamo, da bode v prihodnjih številkah »Učit. Tov.« prinašal zapisnik slovenskih bukev, ki bi bile pripravne za šolarske knjižnice, ter kratko recenzijo o njih, kraj, kjer se dobivajo z ceno vred, oziraje se na ukaz naučnega ministerstva dne 12. maja 1875. —

— Po naših nemških novinah večkrat beremo, da mislijo poslopje za m. in ž. učiteljske postaviti unkray Urbasove hiše na Majerjevo njivo, tudi se slišijo glasovi »pro et contra«, ker je bilo poprej namenjeno tako poslopje staviti tik Latermanovega drevoreda. Vprašamo pa vendar, ali more količkaj premeten in previden človek dvomiti nad tem, kje je bolj pripraven kraj za tako poslopje, ali pod Turnom, kjer po vsakem deževji po grapah voda teče tolika, da bi mlinska kolesa gnala, in tik drevoreda malo jezero stoji, ali na Majerjevi njivi, kjer je zemlja prodnata, in sama vso mokroto vse jemlje. Ali ni že dosti, da šola na Cojzovem grabnu na koleh stoji, in da se tam ob povodnji preobilna mokrota ne more odtekati, temveč po kleti stopa i. dr. Se ve da, postaviti se vse da, tudi v sredi vode krasno poslopje, zakaj bi v luži ne stalo, ali vlage iz zida

ne odpravi tehnika. Vsi razlogi, ki govore zoper poslopje na Šentpeterskem predmestju so ničevi; ako se tako poslopje postavi, bo gotovo mesto skerbelo za pripravno prihodišče. — Tam proti kolodvoru je prihodnjost za ljubljansko mesto, a ne na travnikih pod Turnom. — Je pa še ena stvar, ki je še nisem slišal povdarjati, pa bi vendar mogla tukaj odločevati. Šola na Cojzovem grabnu je silno odročna za Dunajsko in Celovsko cesto, t. j. za prebivalce tega okolišja, in vendar so tje vsolani, vadnica združena z učiteljiščem bi bila kaj vgodna tamošnji okolici. Se ve, da vadnica ni dolžna sprejemati vse, karkoli se ji ponuja, a vendar ravnateljstvo brez vzrokov okolišne, za šole ugodne otroke, ne bo od šol podilo in naprej pošiljalo.

— Jezičnik l. XIII. ali Jan. Nep. Nečas ek pa Anton Umek Okiški, spisal po lanskem „Učit. Tov.“ prof. Jos. Marn, je v nekterih posebej natisnjenih zvezkih dobiti pri bukvarju Lercherju in Gerberju. Knjižica ta je v I. delu koristna vzlasti učiteljem in sploh gojiteljem, v II. pa pisateljem učencem, posebno pesnikom.

Javna zahvala.

Blagorodni gospod, dr. vitez France Močnik, je poslal „Narodni šoli“ zopet letos ob novem letu 10 gl. a. v. Za to lepo pripomoč se blagosercnemu dobrotniku naj vljudnejše zahvaljuje

Odbor „Narodne šole“.

Javna zahvala.

Naš rojak, mladinoljub in zvesti šolski prijatelj, vis. č. g. France Tomšič, duhovnik v Kozlah, je zopet za l. 1876 t. j. že v tretje oskerbeti blagovolił »Vertec«, to dosedaj še naj bolje in naj koristnejše berilo za našo mladino, katerega dobiva naj pridnejši učenec naše šole. Za tako blago djanje, očetovsko skerb in neomahljivo prijateljstvo izreka dobrotniku najlepšo in najtoplejšo zahvalo ravnateljstvo ljudske šole v Velikih Laščah.

Jož. Pavčič.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na lj. šoli v Mirni (okraj. Rudolfov.) učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do konca januarija kraj. šl. svetu v Mirni. — Na Irazredni ljud. šoli na Robu in v Getenici (okraj. Kočev.) učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje dotičnemu krajnemu šl. svetu do 31. januarija t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Spraš. učit. kand. gđč. Marija Borovski, začasna učiteljica v Kočevji, France Krušnik, začasno v Šentvidu pri Zatični. Gđč. Marija Haufen v Čerनुčah se je službi odpovedala. Gsp. Alojzij Kušer, učitelj v Nadanjeselu na Notranj., odločen za Št. Kocijan pri Turjaku, je umerl 23. decembra pr. l. N. v m. p.!

Listnica opravnštva. Gsp. K. v R. tabru na Goriškem: Prejeli 1 gl. 50 kr. in všteli za l. polovico pr. leta (1875), drugo imamo še pri Vas na dobrem. — Nekaterim smo list poslali na ogled (Probenummer); a s tem jih še nismo vpisali naročnikom, in lista ne zahtevamo nazaj. To številko pošiljamo plačnikom in tudi naročnikom, ki so izvestno zahtevali pošiljanje.